

Právo na soudní a jinou právní ochranu

I. ÚS 191/05

Ústavní soud se odvolává na nálezný sp.zn. II. ÚS 502/2000 (www.judikatura.cz), v němž byla vyslovena obecná teze, že „soukromí každého člověka je hodno ochrany ve smyslu čl. 13 Listiny základních práv a svobod nejen ve vztahu k vlastnímu obsahu zpráv podávaných telefonem, ale i ve vztahu k údajům o volaných číslech, datu a čase hovoru, době jeho trvání, v případě mobilní telefonie o základových stanicích zajišťujících hovor. Tyto údaje jsou nedílnou součástí komunikace uskutečněné prostřednictvím telefonu. Jestliže ústavní pořádek České republiky připouští průlom této ochrany, děje se tak pouze a výlučně v zájmu ochrany demokratické společnosti, případně v zájmu ústavně zaručených základních práv a svobod jiných; sem spadá především nezbytnost daná obecným zájmem na ochraně společnosti před trestnými činy a na tom, aby takové činy byly zjištěny a potrestány“. V posuzovaném případě se o takový zájem na ochraně demokratické společnosti před trestnými činy nejedná. Je proto třeba posoudit, zda jde v souzené věci o zásah v zájmu ústavně zaručených základních práv a svobod jiných osob a zda tento zájem převažuje nad zájmem na ochraně tajemství dopravovaných zpráv.

Ústavní soud již opakovaně judikoval, že k omezení základních práv či svobod, i když jejich ústavní úprava omezení mnohdy nepředpokládá, může dojít i v případě jejich kolize. Základní je v této souvislosti maxima, podle které základní právo či svobodu lze omezit pouze v zájmu jiného základního práva či svobody. Při úvaze o prioritě jednoho ze dvou v kolizi se ocitajících základních práv je nutno zkoumat, zda byly využity všechny možnosti minimalizace zásahu do základního práva druhého. Při střetu základních práv, které stojí na stejné úrovni, bude vždy věcí nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážily, zda jednomu právu nebyla neodůvodněně dána přednost před právem druhým. Tak to ostatně stanoví i čl. 4 odst. 4 Listiny, který ukládá orgánům aplikujícím právo, aby při této aplikaci šetřily podstatu a smysl základních práv.

Jinak je však třeba posuzovat úvahy obecných soudů, že provedení důkazu v občanském soudním řízení takovým záznamem telefonického hovoru - proti vůli jednoho z volajících - je odůvodněno zákonnou úřední licenci podle § 12 odst. 2 občanského zákoníku. Citované ustanovení totiž stanoví výjimku ze zásady, kdy je třeba svolení fyzické osoby k pořízení anebo k použití písemností osobní povahy, podobizny, obrazového snímku a zvukového záznamu. Svolení není třeba, použijí-li se písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky nebo zvukové záznamy k účelům úředním na základě zákona (tzv. úřední licence). Za projev úřední licence však nelze považovat každé řízení nebo jednání před soudem či jiným orgánem státu, ale jen případy, které výslovně upravuje zákon. Takovým zákonem je zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, který v této souvislosti upravuje odposlech a záznam telekomunikačního provozu v trestním řízení. Občanskoprávní předpisy nic podobného nestanoví. Magnetofonový záznam telefonického hovoru fyzických osob je záznam projevů osobní povahy hovořících osob a takový záznam může proto být použit (i jako důkaz v občanském soudním řízení) zásadně jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem tohoto hovoru.

Jestliže soudy připustily provedení důkazu přečtením záznamu telefonických hovorů proti výslovnému nesouhlasu jednoho z účastníků hovoru, došlo tím k zásahu do jeho základního práva na ochranu tajemství zprávy podávané telefonem podle čl. 13 Listiny – a důsledně vzato i do základního práva stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny - a důkaz jako takový je třeba považovat za nepřipustný.

Ústavní soud

rozhodl v senátě o ústavní stížnosti Ing. J. Z., zastoupeného Mgr. M. B., advokátem, proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29.1.2004, čj. 1 Co 6/2003-255, a proti rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21.12.2004, čj. 30 Cdo 1224/2004-288, takto:

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29.1.2004, čj. 1 Co 6/2003-255, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.12.2004, čj. 30 Cdo 1224/2004-288, se zrušují.

Odůvodnění

I.

Ústavní stížností se stěžovatel domáhal zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí s poukazem na porušení čl. 36 odst. 1 a 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Opírá ji zejména o následující důvody:

Žalobou na ochranu osobnosti se stěžovatel domáhal, aby ing. V. D. zveřejnil na vlastní náklady v deníku Mladá fronta Dnes a v hlavních večerních zpravodajských relacích televizních stanic ČT 1 a NOVA omluvu za nepravdivý výrok, týkající se nabídky peněz, kterou měl stěžovatel učinit D. Z.; ten pak měl na jejím základě podepsat prohlášení, že je členem Unie svobody. Uvedené výroky pronesl ing. D. dne 12.6.2000 na tiskové konferenci politické strany Unie svobody za přítomnosti cca 30 osob; byly zveřejněny v deníku Mladá fronta Dnes dne 13.6.2000 a rovněž ve zpravodajských relacích televizních stanic ČT 1 a NOVA. Dále se stěžovatel domáhal toho, aby D. Z. zaslal stěžovateli do vlastních rukou omluvu za výroky v čestném prohlášení, ve kterém D. Z. uvedl nepravdivé údaje o nátlaku stěžovatele a ing. I. T. na syna D. Z., že též podepsal pod nátlakem čestné prohlášení o tom, že nepodepsal přihlášku do Unie svobody. Dále požadoval, aby mu ing. D. zaplatil 1 mil. korun a D. Z. 100 tisíc korun jako satisfakci za uvedené nepravdivé výroky a aby žalování zaplatili náklady řízení.

Podle stěžovatele soud I. stupně dospěl ke správnému závěru, že předmět řízení byl vymezen dvěma skutky, které zasáhly do osobnostních práv stěžovatele. Prvým skutkem bylo, že ing. D. na tiskové konferenci uvedl, že byl přítomen tomu, když pan Z. (stěžovatel) nabízel peníze otci jednoho z "těch hochů" a přemlouval ho k tomu, aby podepsal, že je členem (Unie svobody). Tento výrok byl zveřejněn v deníku Mladá fronta Dnes a ve zpravodajských relacích ČT 1 a NOVA. Druhým skutkem byla nepravdivá tvrzení D. Z. obsažená v jeho čestném prohlášení ze dne 7. 6. 2000, ze kterého vyplynulo, že mu stěžovatel spolu s ing. T. nabízeli peníze v hotovosti, dovolenou a zaměstnání pro syna, pokud syna přesvědčí, aby prohlásil, že jeho čestné prohlášení o tom, že nepodepsal přihlášku do Unie svobody, bylo podepsáno pod nátlakem.

Mezi účastníky prý nebylo sporu o tom, že uvedené výroky byly proneseny. Žalování však neunesli důkazní břemeno ohledně pravdivosti těchto výroků. Žalování se s důkazním břemenem vypořádali tak, že ing. D. navrhoval výslech svědka ing. M., jehož výpověď, odlišná od výpovědi učiněné v přípravném řízení, však neprokázala pravdivost výroku ing.

D. D. Z. nepředložil k prokázání svého tvrzení žádný důkaz. Oba žalovaní navrhli v průběhu řízení k provedení důkazu přehrání záznamu telefonických hovorů mezi D. Z. a ing. K., pořízených D. Z. bez souhlasu ing. K. Tento důkaz soudem I. stupně, který žalobě stěžovatele vyhověl, jako nepřijatelný proveden nebyl.

Stěžovatel dále poukázal na rozhodnutí odvolacího soudu, který naopak dovedl, že žalovaní unesli své důkazní břemeno a že prokázali, že jejich tvrzení o korupčním počínání stěžovatele jsou pravdivá. Dle názoru odvolacího soudu byla pravdivost žalovaných tvrzení prokázána záznamem telefonického hovoru mezi D. Z. a ing. K. Soud důkaz provedl tak, že přečetl přepis magnetofonového záznamu pořízeného D. Z. Odvolací soud, stejně jako později soud dovolací, pak v odůvodnění svého rozhodnutí prohlásil, že přepis záznamu nebyl zpochybňován; to však neodpovídá protokolu z jednání dne 28.1.2004, kdy právní zástupce stěžovatele uvedl, že nesouhlasí s provedením důkazu přehrávkou záznamu telefonického hovoru a že nemůže se vyjádřit ke správnosti přepisu. Jestliže odvolací soud a později i dovolací soud tvrdí, že stěžovatel přepis nezpochybňoval, snaží se v rozporu s realitou učinit z přepisu nesporná tvrzení. Stěžovatel však namítá, že takový důkaz nelze vůbec provést, protože záznam byl pořízen bez vědomí ing. K. I kdyby však provedení důkazu přípustné bylo, není možné tento důkaz provést způsobem, který zvolil odvolací soud, protože ze čteného přepisu nemohl být zjištěn skutečný stav věci. Nemohla být zjištěna shoda přepisu se záznamem, není zřejmé, zda vůbec takový záznam existuje, zda v něm skutečně hovoří osoby, které označují žalovaní, zda nebyl záznam dodatečně upravován apod. I kdyby byl ze záznamu zjištěn stav věci, pak prý tento důkaz nemá pro řízení žádnou hodnotu, protože žádný hovor mezi ing. K. a D. Z. neprokazuje to, zda se žalobce dopustil jednání, ze kterého byl obviněn.

K přípustnosti provedení důkazu telefonickým hovorem pak prý odvolací soud uvedl, že se podobnou problematikou se zabýval náleží Ústavního soudu pod sp.zn. II. ÚS 502/2000 (www.judikatura.cz), který se však vztahuje pouze na trestní řízení. Stěžovatel proto poukazuje na judikát Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1009/98 (www.n soud.cz), ve kterém Nejvyšší soud dovedl, že navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jehož pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřijatelný neprovede. Nepřijatelným důkazem je proto i záznam telefonického rozhovoru, který byl takto pořízen bez vědomí hovořících osob.

Stěžovatel proto tvrdí, že uvedený postup soudu je v rozporu s čl. 13 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), podle které nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností či záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, který stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením. Zákonem, který umožňuje odposlech a záznam telekomunikačního provozu, je jedině trestní řád. Občanskoprávní předpisy záznam ani odposlech telekomunikačního provozu neumožňují. Magnetofonový záznam telefonického rozhovoru fyzických osob může být ve smyslu ust. § 12 odst. 1 občanského zákoníku pořízen nebo použit jen se svolením fyzické osoby. Nedá-li fyzická osoba svolení k záznamu svého hlasu a nejde-li o některý z případů uvedených v ust. § 12 odst. 2 a 3 občanského zákoníku, kdy jejího svolení není třeba, je pořízením nebo použitím takového zvukového záznamu porušením práva na ochranu osobnosti.

Stěžovatel závěrem napadl i rozhodnutí dovolacího soudu, který prohlásil, že předmětný důkaz (odposlech) bylo možné v tomto řízení použít, neboť se jedná o „zákonnou licenci pro úřední účely“ ve smyslu ust. § 12 odst. 2 občanského zákoníku. Stěžovatel však tvrdí, že v tomto případě nelze dovozovat žádný veřejný zájem na zásahu do osobnostních práv třetí osoby (ing. K.), neboť se jedná výlučně o soukromý spor, kdy dvě osoby šíří o třetí osobě nepravdivé informace.

II.

K posouzení ústavní stížnosti si Ústavní soud vyžádal spis sp. zn. 24 C 69/2000, vedený u Krajského soudu v Brně. Zjistil, že dne 30.10.2000 podal Ing. J. Z. (stěžovatel) žalobu na ochranu osobnosti proti Ing. V. D. (1. žalovaný) a D. Z. (2. žalovaný). Žalobou se stěžovatel domáhal, aby Ing. V. D. zveřejnil na vlastní náklad v deníku Mladá fronta Dnes a v hlavních večerních zpravodajských relacích televizních stanic ČT 1 a NOVA omluvu za nepravdivý výrok, že „jsem byl osobně přítomen tomu, kdy pan Z. nabízel peníze otci jednoho z těchto hochů a přemlouval ho k tomu, aby podepsal, že je členem (Unie svobody)“. Uvedený výrok prý pronesl ing. D. dne 12.6.2000 na tiskové konferenci politické strany Unie svobody, jeho pronesení bylo přítomno cca 30 osob; byl zveřejněn v deníku Mladá fronta Dnes dne 13.6.2000 a rovněž ve zpravodajských relacích televizních stanic ČT 1 a NOVA. Dále se domáhal toho, aby D. Z. zaslal stěžovateli do vlastních rukou omluvu týkající se písemného prohlášení ze dne 7.6.2000, ve kterém D. Z. uvedl nepravdivé údaje týkající se nátlaku stěžovatele a ing. I. T. na něj, aby za nabízené výhody potvrdil, že jeho syn je členem Unie svobody. Požadoval, aby mu ing. D. zaplatil 1 mil. korun a D. Z. 100 tisíc korun jako satisfakci za uvedené nepravdivé výroky a aby žalovaní zaplatili náklady řízení.

Při jednání dne 22.6.2001 právní zástupce žalovaných navrhl, aby byl jako důkaz připuštěn záznam telefonního hovoru mezi D. Z. (2. žalovaný) a ing. K., který pořídil D. Z. (č.l. 113). Proti provedení takového důkazu ihned vznesl námitku právní zástupce žalobce. Přípisem ze dne 19.7.2001 (č.l. 128) pak ing. K. sdělil soudu, že si není vědom toho, že by byl nějaký audiozáznam jeho hovoru pořízen a nedává tudíž souhlas k provedení navrhovaného důkazu. Krajský soud v Brně částečným rozsudkem ze dne 1.2.2002, čj. 24 C 69/2000-191 rozhodl výrokem I., že 1. žalovaný je povinen na vlastní náklady formou placené inzerce zveřejnit v deníku Mladá fronta Dnes požadovanou omluvu stěžovateli. Výrokem II. zamítl návrh, aby 1. žalovaný zaslal České tiskové kanceláři dopis obsahující omluvu stěžovateli. Výrokem III. rozhodl, že 1. žalovaný je povinen zveřejnit na vlastní náklad v televizních programech ČT 1 a Nova omluvu stěžovateli. Ve výroku IV. rozhodl, že 2. žalovaný je povinen zaslat stěžovateli omluvný dopis týkající se nepravdivého výroku obsaženého v prohlášení ze dne 7.6.2000.

K odvolání obou žalovaných proti výrokům I., III. a IV. jednal Vrchní soud v Olomouci a provedl další dokazování. Byli vyslechnuti žalovaní, další svědci ?mezi nimi i svědek ing. K., který opakovaně prohlásil, že nesouhlasí s tím, aby byl proveden důkaz záznamem jeho telefonického rozhovoru s 2. žalovaným, neboť nesouhlasil s pořízením takového záznamu (č.l. 240)?. Z protokolu o jednání vyplývá, že při jednání dne 28.1.2004 vrchní soud přečetl k důkazu podstatnou část přepisu telefonátů, o nichž žalovaní tvrdí, že jde o dva telefonáty ing. K.. D. Z. ze dne 6.6.2000. Rozsudkem ze dne 29.1.2004, čj. 1 Co 6/2003-255, Vrchní soud v Olomouci částečný rozsudek krajského soudu změnil tak, že zamítl žaloby stěžovatele na zveřejnění omluvy i na zaslání omluvného dopisu. Rozsudek odůvodnil tím, že v řízení svědek ing. K. nevyloučil použití určitých formulací v telefonickém rozhovoru s D. Z., které jsou blíže uvedeny na str. 4 tohoto rozsudku (např. „Jsme schopni se

... velmi výrazně revanžovat“, „nebylo by to úplně zadarmo“, „váš syn může mít příjemnou dovolenou ...“ aj.). Pokud byl v soudním řízení jako důkaz použit záznam telefonického rozhovoru, jehož jedním účastníkem byl 2. žalovaný, nemůže se jednat o zásah do základních práv ing. K., neboť on sám byl volajícím a oslovoval žalovaného č. 2. Žalovní předložili v řízení magnetofonový nosič (mikrokazetu) a současně písemný přepis magnetofonového záznamu, jímž soud provedl důkaz; vzhledem k tomu, že obsah přepisu telefonického rozhovoru nebyl zpochybňován, postačilo pro potřeby důkazního řízení provedení důkazu toliko zmíněným přepisem. Podle odvolacího soudu jde o přepis dvou telefonátů, v obou se volající snaží přesvědčit volaného, aby přemluvil svého syna k podpisu prohlášení, že podepsal přihlášku k členství v Unii svobody a pokud svůj podpis zpochybnil, že tak učinil z donucení (č.l. 259).

Žalobce (stěžovatel) napadl uvedený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci dovoláním, které Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 21.12.2004, čj. 30 Cdo 1224/2004-288, zamítl. V odůvodnění uvedl, že o.s.ř. ve svém § 125 uvádí jednotlivé důkazní prostředky pouze příkladmo, důkazním prostředkem může být každá skutečnost, která je způsobila zjistit skutkový stav. Současně ovšem musí mít soudy na paměti, že navrhne-li účastník řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníky opatřen v rozporu s obecně závaznými předpisy a jehož pořízením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřijatelný neprovede (viz rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 21 Cdo 1009/99, www.nsoud.cz). Obecně není v zásadě sporné, zda je možné v občanském soudním řízení navrhnout důkaz představovaný magnetofonovým záznamem; vyvstává však otázka zákonnosti takového důkazu v případě, že jeden z účastníků takového telefonického hovoru jeho průběh zaznamenává bez vědomí druhé na tomto hovoru zúčastněné strany. Výše uvedené publikované rozhodnutí Nejvyššího soudu se zabývá skutkově jinou eventualitou, tj. případem odposlechu telefonického hovoru ze strany třetí, na hovoru nezúčastněné osoby. Podle Nejvyššího soudu v případě privátních telefonických hovorů volající hovor iniciuje za obecné povědomosti o tom, že takový hovor může být technickou cestou druhým účastníkem zaznamenáván. Pokud pak volající přesto telefonát uskutečňuje za těchto předpokladů, lze dovozovat, že tím konkludentně souhlasí i s možným pořízením zvukového záznamu tohoto telefonátu. Nejvyšší soud proto souhlasí s názorem Vrchního soudu v Olomouci, že v daném případě nedošlo k zásahu do základních práv ing. K., neboť to byl on, kdo telefonicky volal a oslovoval tak 2. žalovaného.

Nejvyšší soud dodal, že možnost použití takto pořízeného zvukového záznamu jako důkazu o občanském soudním řízení je třeba posuzovat s ohledem na § 12 odst. 1 občanského zákoníku. O neoprávněný zásah do práv chráněných tímto ustanovením nejde mimo jiné v případě, kdy dojde k užití zvukových záznamů bez svolení fyzické osoby, již se týkají, je-li to k účelům úředním na základě zákona. Jde o tzv. zákonné licence pro úřední účely. Tyto zákonné úřední licence nahrazují příslušné svolení dotčené fyzické osoby. Podle Nejvyššího soudu tedy nic nebránilo v řízení provést důkaz předmětným záznamem.

III.

Z obsahu spisu dále plyne, že konečným rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 25.2.2005 byl návrh stěžovatele proti žalovaným ing. V. D. a D. Z. na zaplacení částek 1 milion Kč. a 100.000 Kč zamítnut, neboť v předchozím řízení bylo pravomocně rozhodnuto tak, že základ věci, tedy zásah do osobnostního práva žalobce (stěžovatele), není dán. K odvolání stěžovatele byl tento konečný rozsudek rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 14.12.2005 ve věci samé potvrzen. Tato rozhodnutí, která se tedy týkala toliko výroků o

finanční reparaci tvrzeného porušení osobnostních práv stěžovatele, ústavní stížnosti napadena nejsou.

IV.

K výzvě Ústavního soudu podal vyjádření k ústavní stížnosti Nejvyšší soud, který odkázal na odůvodnění napadeného rozsudku.

Vrchní soud v Olomouci rovněž odkázal na odůvodnění napadeného rozsudku, především na to, že použití zvukového záznamu telefonických hovorů bylo použito k důkazu v občanském soudním řízení, tedy k účelům úředním. Zdůraznil, že telefonát ing. K. nevyvolal žalovaný Z. a pořízením jeho záznamu se bránil vůči neetickému, případně i protizákonnému jednání volajícího (ing. K.).

V.

Dle ustanovení § 44 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb. , o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, může Ústavní soud se souhlasem účastníků od ústního jednání upustit, nelze-li od něho očekávat další objasnění věci. Účastníci řízení, a to Nejvyšší soud podáním doručeným Ústavnímu soudu dne 21.2.2006 a Vrchní soud v Olomouci podáním doručeným Ústavnímu soudu dne 17.5.2006, vyjádřili svůj souhlas s upuštěním od ústního jednání.

Rovněž stěžovatel – jeho právní zástupce byl dotázán, zda souhlasí s upuštěním od ústního jednání s tím, že pokud se do 10 dnů nevyjádří, bude Ústavní soud předpokládat, že s tím souhlasí. Tato podmínky byla splněna, neboť stěžovatel na tento dotaz nereagoval.

Vzhledem k tomu, že Ústavní soud má za to, že od ústního jednání nelze očekávat další objasnění věci, bylo od ústního jednání v předmětné věci upuštěno.

VI.

Ústavní soud již mnohokrát ve svých rozhodnutích konstatoval, že není součástí obecné soudní soustavy a nepřísluší mu proto právo vykonávat dohled nad rozhodovací činností obecných soudů. Do rozhodovací činnosti obecných soudů je oprávněn zasáhnout pouze tehdy, došlo-li jejich pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byl stěžovatel účastníkem, k porušení jeho základních práv a svobod chráněných ústavním pořádkem ČR. Vzhledem k tomu, že se stěžovatel dovolával ochrany svého základního práva na spravedlivý proces, přezkoumal Ústavní soud napadená rozhodnutí i řízení jim předcházející a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

Z ústavní stížnosti stěžovatele vyplývá, že svým podáním směřuje především proti tomu, že jak byl v řízení před Vrchním soudem v Olomouci, tak před Nejvyšším soudem použit jako stěžejní důkaz - dokládající tvrzení žalovaných, že jejich žalované výroky byly pravdivé - záznam telefonických hovorů mezi svědkem ing. K. a D. Z. (2. žalovaný) ze dne 6.6.2000. Zde vyplývá z obsahu spisu (srov. část II. tohoto rozhodnutí), že zatímco Krajský soud v Brně (jako soud I. stupně) odmítl záznam předmětného telefonického hovoru připustit jako důkaz, neboť k pořízení záznamu ani k jeho použití jako důkazu nedal souhlas jeden z hovořících - ing. K., Vrchní soud v Olomouci a Nejvyšší soud naopak důkaz záznamem telefonického hovoru připustily, zejména s poukazem na zákonnou úřední licenci.

V této souvislosti se Ústavní soud odvolává na nálezn sp.zn. II. ÚS 502/2000 (www.judikatura.cz), v němž byla vyslovena obecná teze, že „soukromí každého člověka je hodno ochrany ve smyslu čl. 13 Listiny základních práv a svobod nejen ve vztahu k vlastnímu obsahu zpráv podávaných telefonem, ale i ve vztahu k údajům o volaných číslech, datu a čase hovoru, době jeho trvání, v případě mobilní telefonie o základových stanicích zajišťujících hovor. Tyto údaje jsou nedílnou součástí komunikace uskutečněné prostřednictvím telefonu. Jestliže ústavní pořádek České republiky připouští průlom této ochrany, děje se tak pouze a výlučně v zájmu ochrany demokratické společnosti, případně v zájmu ústavně zaručených základních práv a svobod jiných; sem spadá především nezbytnost daná obecným zájmem na ochraně společnosti před trestnými činy a na tom, aby takové činy byly zjištěny a potrestány“. V posuzovaném případě se o takový zájem na ochraně demokratické společnosti před trestnými činy nejedná. Je proto třeba posoudit, zda jde v souzené věci o zásah v zájmu ústavně zaručených základních práv a svobod jiných osob a zda tento zájem převažuje nad zájmem na ochraně tajemství dopravovaných zpráv.

Ústavní soud již opakovaně judikoval, že k omezení základních práv či svobod, i když jejich ústavní úprava omezení mnohdy nepředpokládá, může dojít i v případě jejich kolize. Základní je v této souvislosti maxima, podle které základní právo či svobodu lze omezit pouze v zájmu jiného základního práva či svobody. Při úvaze o prioritě jednoho ze dvou v kolizi se ocitajících základních práv je nutno zkoumat, zda byly využity všechny možnosti minimalizace zásahu do základního práva druhého. Při střetu základních práv, které stojí na stejné úrovni, bude vždy věcí nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážily, zda jednomu právu nebyla neodůvodněně dána přednost před právem druhým. Tak to ostatně stanoví i čl. 4 odst. 4 Listiny, který ukládá orgánům aplikujícím právo, aby při této aplikaci šetřily podstatu a smysl základních práv.

Podle názoru Ústavního soudu soud I. stupně správně učinil dotaz u ing. K., zda souhlasí s tím, aby v řízení, ve kterém vystupoval jen jako svědek, byl proveden důkaz záznamem jeho telefonního hovoru s jedním ze žalovaných. Jestliže dotázaný s provedením takového důkazu nesouhlasil, soud navržený důkaz právem neakceptoval. V opačném případě by došlo k porušení jednoho ze základních práv, a to práva na ochranu tajemství zpráv podávaných telefonem. V úvahu je třeba vzít i to, že soudy mohly tvrzené skutečnosti zvažovat i na základě jiných důkazů (svědeckých výpovědí, listinných důkazů).

Je nepochybné, že každý má právo zaznamenávat své vlastní telefonické hovory. Jestliže tedy D. Z. zaznamenal telefonní hovor s ing. K., nijak tím nezasáhl do jeho práv na ochranu dopravovaných zpráv. V tomto směru souhlasí Ústavní soud s argumentací Nejvyššího soudu i Vrchního soudu v Olomouci, neboť existuje obecná povědomost o tom, že telefonát může být technickou cestou druhým účastníkem zaznamenáván. Pokud pak volající přesto telefonát za těchto předpokladů uskutečňuje, lze dovozovat, že tím konkludentně souhlasí i s možným pořízením zvukového záznamu tohoto telefonátu.

Jinak je však třeba posuzovat úvahy obecných soudů, že provedení důkazu v občanském soudním řízení takovým záznamem telefonického hovoru - proti vůli jednoho z volajících - je odůvodněno zákonnou úřední licenci podle § 12 odst. 2 občanského zákoníku. Citované ustanovení totiž stanoví výjimku ze zásady, kdy je třeba svolení fyzické osoby k pořízení anebo k použití písemností osobní povahy, podobizny, obrazového snímku a zvukového záznamu. Svolení není třeba, použijí-li se písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky nebo zvukové záznamy k účelům úředním na základě zákona (tzv. úřední licence). Za projev úřední licence však nelze považovat každé řízení nebo jednání před

soudem či jiným orgánem státu, ale jen případy, které výslovně upravuje zákon. Takovým zákonem je zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, který v této souvislosti upravuje odposlech a záznam telekomunikačního provozu v trestním řízení. Občanskoprávní předpisy nic podobného nestanoví. Magnetofonový záznam telefonického hovoru fyzických osob je záznam projevů osobní povahy hovořících osob a takový záznam může proto být použit (i jako důkaz v občanském soudním řízení) zásadně jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem tohoto hovoru.

Jestliže soudy připustily provedení důkazu přečtením záznamu telefonických hovorů mezi ing. K. a D. Z. proti výslovnému nesouhlasu jednoho z účastníků hovoru (ing. K.), došlo tím k zásahu do jeho základního práva na ochranu tajemství zprávy podávané telefonem podle čl. 13 Listiny – a důsledně vzato i do základního práva stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny - a důkaz jako takový je třeba považovat za nepřipustný. Ústavní soud vzal v úvahu i skutečnost, že jako důkaz byl použit toliko přepis části telefonátů, o nichž žalovaní tvrdili, že jde o dva telefonáty ing. K. D. Z. ze dne 6.6.2000. Soud si podle obsahu spisu přímo neověřoval, zda jde skutečně o telefonáty zmíněných osob a zda přepis odpovídá magnetofonovému záznamu, tedy neprovedl srovnání záznamu a přepisu, ačkoliv právní zástupce žalobce (stěžovatele) namítl, že se nemůže ke správnosti přepisu vyjádřit. V protokolu o jednání Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28.1.2004 (č.l. 250) je pouze konstatováno, že „...k důkazu přečtena podstatná část přepisu telefonátů, o nichž žalovaní tvrdí, že jde o dva telefonáty ing. P. K. a D. Z. ze dne 6.6.2000“. Obsah těchto telefonátů není dále nikde uveden. V odůvodnění napadeného rozsudku ze dne 29.1.2004 Vrchní soud v Olomouci, pokud jde o obsah telefonátů, pouze uvedl, že „...pokud svědkovi byly předestřeny pasáže přepisu telefonického záznamu a byl dotázán, zda v telefonickém rozhovoru s žalovaným 2) používal“ formulace (v rozsudku popsané), „svědek použití takových formulací nevyloučil“ (č.l. 258). Svědek však do protokolu (č.l. 240 verte) uvedl „nejsem si vědom, že bych takových formulací použil. Vyloučit tyto formulace ovšem nemohu“. V uvedených formulacích se přitom jméno stěžovatele nevyskytuje a jsou velmi obecné.

Je na místě dodat, že Ústavní soud zásadně nepřehodnocuje dokazování prováděné obecnými soudy, neboť tato pravomoc mu nepřísluší. Na straně druhé, je-li hodnocení konkrétního důkazu poznamenáno prvkem libovůle v důsledku absence akceptovatelného racionálního základu, jde o takový případ nesprávné realizace důkazního řízení, jež má za následek porušení základních práv a svobod (srov. např. nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 501/04, www.judikatura.cz). Ostatně, není zcela pravdou, jak je uvedeno v odůvodnění napadeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci, že přepis telefonického rozhovoru nebyl zpochybňován. Jestliže se právní zástupce žalobce při jednání vrchního soudu dne 28.1.2004 odmítl k obsahu telefonátů vyjádřit a pokud soud z toho bez dalších důkazů apriori vyvozoval, že přepis telefonických rozhovorů nebyl zpochybňován, jedná se o pouhou spekulaci a formalismus.

V předmětné věci, na základě výše uvedených úvah, dospěl Ústavní soud k závěru, že Vrchní soud v Olomouci i Nejvyšší soud postupovaly mimo rámec daný jim příslušnými procesními předpisy. Aplikovaly běžné právo ústavně nekonformním způsobem a dopustily se jednání, které vyvolalo porušení základního práva stěžovatele na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny .

Proto Ústavní soud napadená rozhodnutí zrušil.

Poučení:

Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 13. září 2006